

219847

Sz. 22. sz.

TARTSUK TISZTÁN HÁZUNK TÁJÁT

KIADJA

A MAGYAR FOTÓ DIA OSZTÁLYA

A FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

BUDAPEST 1951

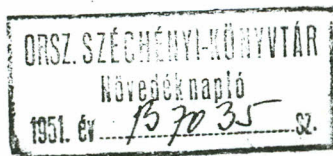
T U D N I V A L Ó K

A BESZELŐ KÉPEK előadásszövegeit és filmdiasorozatait az illetékes megyei tanács népművelési alosztálya díjtalanul kölcsönzi. Az odaszállítás költségei a kölcsönző hivatalt, a visszaszállítás költségei a kölcsönvevőt terhelik. Közérdek, hogy a szövegekönyveket és a filmdiasorozatokat felhasználásuk után azonnal visszaküldjük a Megyei Tanács Népművelési Alosztály címére. A kölcsönzött előadásszövegekért és diasorozatokért a kölcsönvevő hivatal anyagi felelőséggel tartozik. A szöveget változtatni (áthuzni stb.) nem szabad. Különösen kiemeljük a filmdiasorozatokat a kárcolástól.

A vetítettképes előadásokkal kapcsolatos tapasztalatok, indítványok és észrevételek közlését a Magyar Fotó Diaosztálya (Landler Jenő-u. 28.) bárkitől köszönettel veszi.

Az 1949-50-1951. oktatási évadban megjelent vetítettképes előadásszövegek és filmdiasorozatok címjegyzéke a füzet borítólapjának hátsó oldalán található.

219347

Tartsuk tisztán házunk táját

Vetített szöveg:

Boldog jövőnk építése közben környezetünket is egészségesebbé kell tennünk. Ehhez nyújt segítséget ez a film. Megmutatja környezetünk tisztaságának hiányait, egészségünk veszedelmeit, megmondja hogyan tartsuk tisztán házunk táját. Fogadjuk meg a tanácsait, mert ezzel számos betegséget előzhetünk meg.

1. Nézzük meg először is egészségünk egyik legnagyobb ellenségét: a legyet. Főleg nyáron és ősszel kellemetlenkedik sokat. Nem hagy pihenni sem embert, sem állatot, mindent belep, mindenre rászáll. Hiába zavarjuk el huszszor, huszonegyedszer is visszarepül. Ilyenkor már rendszerint elhagy bennünket a béketűrés és indulatosan kiáltunk fel: •Honnan a csudából jön ez a sok légy!•
2. Hogy honnan jön? Piszkos, elhanyagolt udvarokból, a szemétdombokról, a trágyadombról. Megfigyelhettük már többször, hogy a trágyadomb körül állandóan rengeteg légy szálldos. Ezek petéket raknak.
3. Egy-egy nőstény egyszerre 40-120 petét rak le. Ilyen a pete többeszeresen nagyitva. Néhány napon belül még háromszor megismétlik a peterakást. Egy légy tehát ilyenformán 3-400 utódról is gondoskodik.
4. Kedvező, meleg időben már 8-10 óra alatt kikelnek a 1,2 mm nagyságu petékből a két milliméternyi lárvák.
5. Anyüvek háromszori vedlés után bebábozódnak. A báb 1,2 cm nagyságu. Kb. 5 nap múlva a báb-burok egyik

végén felnyílik és előbujik belőle a légy. A peterakástól a légy kikeléséig 10-12 nap telik el és a kikelt légy két héttel a születése után már petét rak.

6. Kiszámították, hogy ilyen fejlődési sebesség mellett 5 nyári hónap alatt (ha a légy petéi, nyüvei mind életképesek lennének és a baromfiak, madarak nem pusztítanak magát a legyet is), egyetlen légynőstény utódai 93 milliárdra szaporodnának fel. Nemcsak a trágyadombon szaporodik a légy, hanem az árnyékszékekben, sertésólak mocskában, rothadó szemétkben és egyéb piszkos helyeken, ahol a rothadó szemét melegében nyugodtan fejlődhet.
7. Bábélete alatt a légy nem táplálkozik, de annál éhesebb, amikor a bábból kikel. A trágya, vagy rothadó szemét melege kellett ahhoz, hogy kifejlődhessen, megszületessen. A kifejlődött légy élelem után nézve, berepül a házba, rászáll a legelső ennivalóra, amit talál.
8. Milyen undorító mégcsak gondolni is arra, hogy a legpiszkosabb helyeken mászkált és most ott látjuk a legyet a kenyéren, cukron, sőt belehullva az ételbe. Amikor az élelemre rászáll, előbb ráköpi a nyálát, hogy feloldja és ezt az oldatot szivja fel. Ablaküvegen is megfigyelhetjük, hogy van fekete és sárga légypiszok rajta. A sárgás légypiszok a légy hányadéka. Ha sokat evett, akkor is ilyen hányadékot ürít.
9. Ilyennek látjuk a légy lábát nagytű alatt. Láthatjuk, hogy finom szőr borítja el. Ha tehát akárhová leszáll, köpetre, emberi és állati ürülékre, rothadó szemétre, állati dögre, a finom szőrökre mindenhol tapad valami piszok, sokszor súlyos betegségeket okozó bacillus. Ezekkel a szemyes lábakkal repül az ennivalókra, ahol a betegségokozó bacillusok egész tömegét hagyja. Így terjeszti a légy a súlyos nyári bélhurutot és számos más betegséget.
10. Hogyan védekezzünk? Ételeinket zárjuk el, fedjük le! Ne engedjük, hogy a légy hozzáférhessen.
11. Gondoskodjunk arról, hogy lakásunkba minél kevesebb légy kerüljön. Ezért az ablakokat és ajtókat, melyeket a nap süt, zárva kell tartani. Mivel azonban

egészségünk megkívánja, hogy lakásunkat szellőztessük, az ablakra szereljünk hálót.

12. Szüntessük meg a légytenyésztő helyeket. Mivel tudjuk, hogy a légy minden trágyába, de elsősorban a friss sertés és lótrágyában fejlődik, kezdjük meg ezen a területen a munkát. A trágya a mezőgazdaság értékes anyaga, amelyet a megművelt földek tápanyagának pótlására használunk fel. A trágyát a gazdasági udvarban szokták összegyűjteni, legtöbbször egyszerűen egy trágyadombon. Elképzelhetjük, hogy az egyszerű nyitott trágyadombról tavasztól késő őszig a legyek milyen sok milliárdja kél szárnyra, elárasztva az istállókat és a lakásokat.
13. A nyitott trágyadomb alján összegyűlő trágyalé szétfolyik az udvarban és beszivárog a talajba. Így közvetlenül fertőzi a közeli kutak vizét. Látjuk tehát, hogy az egyszerű trágyadomb nem megfelelő egészségügyi, de mezőgazdasági szempontból sem, mert a trágyadombból az eső kimossa az értékes anyagokat és így rossz minőségű trágyát nyerünk. Egészségügyi szempontból a kielégítő megoldás az volna, ha a trágyát legalább 5 naponként kihordanánk a határba, ahol a felhasználásig a mezőgazdasági szempontoknak megfelelően tárolnánk. Közegészségügyi szempontból ez azért jó megoldás, mert így a trágyából kikelő legyek a lakóháztól távol kelnének szárnyra, mivel röptávolságuk 500 és 1000 méter között van, a lakott területre már nem repülhetnének vissza.

Vetített szöveg:

14. Ha a trágya gyakori kihordása nem valósítható meg, a gazdasági udvarban zárt trágyatelepet csináljunk, amelynél a legyek nem férkőzhetnek a trágyához és így nem tudják potéikat belerakni. A trágyatelep olyan legyen, hogy a trágya értékes tápanyagainak a nitrogént, káliumot és a foszfort el ne veszítse állás közben és a trágyalé ne fertőzhesse meg a talajvizet.

15. Könnyen megoldható volna a trágyatelep zártsága, ha a trágyát földbesüllyesztenénk, de ez nem jó mezőgazdasági szempontból, mert itt hibás a trágya erjedése. A trágya állandó vízben áll és emiatt rosszminőségű el nem bomlott, úgynevezett lignines trágya keletkezik.
16. Mezőgazdasági szempontból legjobb a betonból, vagy döngölt agyagból készült, zárt, rekeszes és trágyélékuttal összekötött szakaszos magasrakás, mert így a trágya nyomás alatt magas hőfokon erjedhet. Az ilyen trágyatelep a közegészségügyi követelményeknek is teljesen megfelel.
17. A trágyatelepre kerül elsősorban az istállótrágya, de ide kell elhelyezni a baromfi trágyát is. Gazdasági udvarunkat is gyakran kell kezelni, tisztogatni, hogy a szerte szóródott baromfitrágya ne szennyezze udvarunk talaját. A lakásban seprés után összegyűlő szemetet legcélszerűbb a tűzhelyen elégetni. A seprést a lakásban és az udvaron egyaránt nedves seprővel kell végezni, hogy ne kerüljön felszálló por a szervezetbe. A rothadó, erjedő szemetet, a zöldség hulladékot, szalmát, stb. a trágya közé tehetjük, vagy a kertben ássuk el. Az elégetett szemet hamuját az udvarban gödrök feltöltésére használjuk fel.
18. Nyitott szemétgödört ne készítsünk, mert abba belefolyik az esővíz és az ott rothadó szemet bűzössé teszi a levegőt.
19. Jól alkalmazhatunk szemétyűjtésre egy fenekes betongyűrűt. Ezt bádoglemezzel borított fa fedőlappal látjuk el.
20. Nézzünk csak be most az istállóba, mert itt is akad tennivaló bőven. A trágyát naponta hordjuk ki a trágyatelepre, mert ha hosszabb időn át az istállóban marad, akkor a levegő bűzössé, egészségtelenné válik. Az istálló legyen tiszta, jó levegőjű, mert az állatoknak is szükségük van erre. Mint ahogy sötét, piszkos lakásban beteg lesz az ember, a sötét, piszkos istállóban az állat is beteg lesz. Másrészt pedig az istállóból kerül ki egyik jelentős táplálékunk a tej. Ha léggyel van tele a piszkos, bűzös istálló, akkor a tej a fejés-

nél könnyen szennyeződik. Az ilyen tej pedig fogyasztásnál egészségünkre káros lehet.

21. Az istállóban a légytől a szegény állatok nem tudnak pihenni, nyugtalanok, farkukkal csapkodnak. Helytelen az a felfogás, hogy ahol állat van, ott légy is van. Ma már teljesen mentesíthetjük az istállókat a legyektől.
22. Bevált féregirtó szer a „DDT” – amit Matador néven hoznak forgalomba. Ezzel permetezzük be az istálló falait, mennyezetét és minden berendezését. Az állatokat is bepermetezhetjük. Nekik nem árt a szer, de a legyeket biztosan megöli. Ha a légy a bepermetezett falra száll, lábain át a mérég a szervezetébe kerül és órákon belül biztosan elpusztítja. A bepermetezett felület hetekig megtartja légyölő hatását.
23. Nézzük az eredményt. Ha nincs légy az istállóban, az állatok jobban kipihenik magukat, energiájukat nem pazarolják el fölöslegesen. A gyakorlat bebizonyította, hogy egy olyan tehénnek, amely legyekkel teli istállóban 10 liter tejet adott naponta, légymentesítés után napi 11 és fél literre emelkedett a tejhozama.
24. A permetezést végezzük el a konyhában is, de vigyázzunk, hogy élelmiszert nem érjen a permetezett szer. Köztudomásu, hogy éjtszakára a legyek a falakra, leginkább a mennyezetre telepednek. Ha ezeket bepermetezzük, a rájuk szállt legyek reggelre mind elpusztulnak. Százzszámra seperhetjük össze őket.
25. A légyirtás mellett van még teendő bőven házunk környékén. Falun általában minden udvarban van kut, amely az emberek, vagy állatok ivóvízzel való ellátására szolgál. Sok helyen már ilyen mélyfúrásu ártézi kutak biztosítják a lakosság részére a jó ivóvizet.
- 25/a. De megtaláljuk mellette az ásott kutakat is az udvarokban. Az állatok itatására használt víz minősége sem lehet közömbös számunkra. Egészségügyi és mezőgazdasági szempontból is jelentős lehet, hogy milyen a kutunk.
26. Ásott kutjaink vize talajviz. A talajviz: főleg csapadékból, esőből, hóból képződik, mely a talajba beszivárog. A talajviz a legtöbb esetben nincsen összefüggő védő, víz át nem eresztő réteg alatt, legközelebb áll a föld

- felszínéhez. A néhány méterre a felszín alatt lévő bacillusoknak többé kevésbé hozzáférhető lehet.
27. A felső talajvizet szolgáltató kutak fedezik a vidéki lakosság többségének ivóvíz szükségletét. Ilyen kutakat könnyen, olcsón elő lehet állítani. Ezek az úgynevezett aknás, vagy ásott kutak. Legnyugobb részük azonban olyan vizet ad, amely az ember, állat egészségére ártalmassá válhat.
28. Az ásott kutak rendszerint rosszul vannak megépítve, tulnyomó részük nyitott és falazása durván összerakott kő, szárazon egymásra rakott téglák. Sok esetben falazás egyáltalán nincsen. A kut fele – ha van – rendszeren a föld színéig ér, vagy pedig az alatt végződik. A föléje helyezett, sokszor rozoga fakáva arra jó, hogy ember, vagy állat a kutba ne essen. Az ilyen kutaknál minden lehetőség megvan a kutviz szennyeződésére. A kut fedetlen, vagy rosszul fedett nyílásán, a földszintig érő fal felett a víz könnyen szennyeződhetik, belehull a szemét, belecsurog a szenny. Vagy pedig a felszín szennyes vize szivárog a kutba. Vödörös kutaknál a szennyes helyre állított és utána a kutba merített, szennyes kezekkel összefogdosott vödör okozhatja a kutviz szennyeződését, sőt fertőzését.
29. A talaj egy bizonyos mértékig szűrő és tisztító hatást gyakorol. De a talaj szűrőhatása nem érvényesülhet ott, ahol a felszín és a felső talajrétegeket a gazdasági udvarban felhalmozott trágyadomb szennyezi.
- 29/a. A talaj szűrő és tisztító hatása nem érvényesülhet ott sem, ahol rossz árnyékszék, szemét következtében a talaj állandó fertőzésnek van kitéve és a talajvíz szintje is közel van a felszínhez. Ilyen esetekben a talajvíz ivásra nem használható, egészségtelen.
30. Ásott, aknás kutaknál a következő követelmények ismerete és betartása szükséges: a fal vízzárólag összevakolt betongyűrűből, vagy legalább cementbe ágyazott téglából álljon és érjen legalább 30-40 cm-re a talajszint fölé. Legyen a kut száján pontosan záró fedél. A talajból kiálló kutfal közvetlen környéke a beton-

falazat belső széléig minden irányban legyen letűs és azt legalább egy méter széles övben, gallérszerűen vízhatlan anyag (beton, cementezett kő) burkolja, hogy a víz a kuttól elfolyhasson.

31. Legjobb a szivattyu, de megfelelő a láncos billenővedres, vagy serleges vízemelőszerkezet is.

A kut környékéről távolítsunk el legalább 10-15 méter körben minden szennyező berendezést (pöcegödrot árnyékszékot, trágyadombot, stb.) az itató vályu is legalább 5 méterre legyen a kuttól.

Ha így építjük kuttjainkat, akkor azok az egészségre nem lesznek ártalmasak.

32. Környezetünk tisztaságához tartozik az árnyékszék kérdése is. Az emberi ürülék elhelyezésére, tárolására való az árnyékszék. Beszéljünk őszintén. Felun nem sokat törődnek az árnyékszékkel. Sok háznál pedig sem jó, sem rossz árnyékszékot nem találunk. Az emberi ürülék a gazdasági udvaron, trágyatelepen, istállóban van, szétszórva. Házunk tájának ilyen szennyeződése a hastífusz terjedését segíti elő.

33. A falusi településeknél a meglévő árnyékszékek 90 százaléka kifogásolható, mert nem felelnek meg az egészségügyi követelményeknek.

34. Az egészségügyi követelményeknek megfelelő árnyékszékot úgy kell megépíteni, hogy zárt legyen az akna alsó és felső része, hogy abból sem a talaj felé, sem a levegőn keresztül fertőzés ne jöhessen létre, legyen ne petézhessenek bde, bűzmentes legyen. A kiürítése könnyen történhessen.

35. Leggyakrabban előforduló hiba, hogy az ürögödör csak földbeásott, így a talaj és talajvíz fertőződik. Nincs kiemelve és a felületen folyó csapadékvíz az árnyékszék-bódé tetejéről lecsurgó víz az ürögödörbe folyik és elősegíti a talajvíz fertőzését. Az ülőke fából készült, tele repedésekkel, a nyílásnak fedője nincsen. Így a legyek és rovarok könnyen beférkőzhetnek. A kiürítés a bódén keresztül, palló felemelésével történik. A pallók szintén repedtek, hézagosak, így a legyek ezen keresztül is bejutnak az ürögödörbe.

- 35/a. Ilyen a helyesen megépített árnyékszék-ülőke. Az ülőke betonból, vagy résmentes deszkából készüljön. Ajánlatos az előre gyártott betonülőke alkalmazása. Akármelyik ülőkét is alkalmazzuk, a lényeg az, hogy külön ráerősített deszkafedővel és fedőlappal elzárható legyen.
36. Közegészségügyi szempontból a cementtel összeillesztett, betonfelekü ürgödör a legmegfelelőbb, mely 3 db 1 m belátmérőjű betongyűrűből áll. Egy ilyen gödör űrtartalma 1 köbméter, 4-5 tagu család esetén évenként kétszer kell kiüríteni.
37. Az ürgödörből az ürülék kimerése a bódé mögött lévő vasbeton fedőlapp leemelése útján történik. Az árnyékszék bűzének csökkentésére igen alkalmas a tözeg, de ezenkívül a törek, pelyva, vagy a falevél is megfelel. Ha ezeket az anyagokat alkalmazzuk, a bűz csökkentésén kívül trágyázásra jól felhasználható ürüléktrágyát nyerünk.
38. Tiszta, egészséges környezet. A vetítettképes előadás azért tért ki részletesen az egyes kérdésekre, hogy mindannyian megismerjük e téren a közegészségügyi követelményeket és most már hozzákezdhetünk a fennálló hiányosságok megszüntetéséhez, mely nemcsak magánügyünk, hanem a köznek is ügye. Egészségügyi kormányzatunk a közegészségügy színvonalának emelésére rendeletet adott ki. Ötéves tervünkben a falusi egészségügy érdekében az egészségügyi létesítmények egész sora szerepel. Mindezek az intézkedések és létesítmények azonban csak akkor fognak eredménnyel járni, ha a lakosság maga is támogatja azt és mindent megtesz a jobb egészségügyi viszonyok kialakításáért a mult hibáinak felszámolásáért.

A «Beszélő Képek» 1949-1950-1951. oktatási évadban megjelent előadászövegeinek és filmdiasorozatainak címjegyzéke.

Szabad Föld Téli Esték :

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom (Sz.-1. sz.)

Képek a szovjet kolhozok életéből (Sz.-2. sz.)

Szovjetunió, a béke öre (Sz.- 3.sz.)

Sztalin élete (Sz.-4. sz.)

Moszkva felé tekint a világ (Sz.- 5.sz.)

A szovjet falu kulturélete (Sz.-6 sz.)

Felszabadult ország – felszabadult nép (Sz.-8 sz.)

Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Tenyészállatvásár (Sz.-9 sz.)

Aratás a nagyszénási «Dózsa» termelőszövetkezetben (Sz.-10. sz)

Boldog jövőnk – öt éves tervünk (Sz.- 11 sz.)

800 millió ember a békéért (Sz.-12. sz.)

A koreai nép harca a szabadságért (Sz.-13. sz.)

Második parasztküldöttségünk utja a Szovjetunióban (Sz.- 14. sz.)

Képek néphadseregünk életéből (Sz.- 15. sz.)

Faekétől a traktorig (Sz.-16. sz.)

Hogyan él a péri «Micsurin» termelőcsoport parasztsága (Sz.-17. sz.)

Hogyan él a kistormási «Dózsa» termelőszövetkezet parasztsága (Sz.- 18. sz.)

A gyapottermelés (Sz.- 19. sz.)

Zöld futószalag (Sz.-20. sz.)

Sport: egészségvédelem (Sz.-21. sz.)

Tartsuk tisztán házunk táját. (Sz.-22. sz.)

Képek a Szovjetunióból :

Képek a Szovjetunióból (Szu.- 1. sz.)

Tavasz a kolhozban (Szu.-2. sz.)

Természettudományi :

- A csillagos ég (T.-1. sz.)
- Az állattenyésztés új utjai (T.-2. sz.)
- Micsurin a természet nagy átalakítója (T.- 3. sz.)
- A növények élete (T.-4 sz.)
- A világ, amelyben élünk (T.-5. sz.)
- Az ember származása (T.-6. sz.)
- A gyapottermelés (T.-6. sz.)

Művészeti :

A szovjet festőművészet (M.-1. sz.) (Színes üvegdiapozitív)

Mesék :

- Mese az aranykakasról (M.-2. sz.)
- A cár és a madár (M.-3 sz.)

Hiradó :

Győr-Sopron, Hajdu-Bihar, Pest, Veszprém, Zalamegyei
hiradó (H.-1. sz.)

Játék filmek :

- Az ezred fia
- Mr. Twiszter
- Sztálingrádi csata I - II. rész.
- Az ifjú gárda I - II. rész.

Aktuális :

- Május elseje a dolgozók harcós ünnepe (A. - 1. sz.)
- Magyarország felszabadulása (A. - 2. sz.)
- Nők harca a békéért (A. - 3. sz.)

Felelős kiadó : Csongrádi István
Typopress vállalat, V. Reáltandó-utca 5.

Felelős vezető : M ező Sándor